

Δουλιέρης Χριστόφορος

Αντώνης
ΣΚΟΡΔΙΛΙΔΗΣ

Κάρολος
ΧΑΝΙΚΙΑΝ

Περιβαλλοντική φιλοσοφία στην archιτεκτονική της Greenways

Μέχρι πριν από κάποια χρόνια, και συγκεκριμένα στα τέλη της δεκαετίας του '90, η έννοια της Αρχιτεκτονικής Τοπίου στην Ελλάδα ήταν άγνωστη, όχι μόνο στο ευρύ κοινό, αλλά και σε μεγάλο ποσοστό των επαγγελματιών του χώρου. Το όραμα που μοιράστηκαν ο Κάρολος Χανικιάν, Αρχιτέκτων και Αρχιτέκτων Τοπίου και ο Αντώνης Σκορδίλης, Βιολόγος και Δρ Βοτανικής, ήταν η ανάδειξη της Αρχιτεκτονικής Τοπίου σε στοιχείο άρρηκτα συνδεδεμένο με τον αρχιτεκτονικό, αλλά και τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό. Η ίδρυση της "Greenways" το 1997 ήταν η αρχή της υλοποίησης αυτού του οράματος.

κείμενο:
Μαρία Καλανανίδα, αρχ. μηχ.

“Ο επαναπατρισμός μου μετά τις μεταπτυχιακές σπουδές, ήταν σαφώς ένας μεγάλος συμβιβασμός, αλλά ταυτόχρονα και μια μεγάλη πρόκληση”, λέει χαρακτηριστικά ο Κάρολος Χανικιάν. “Στην Αμερική η συμμετοχή του Αρχιτέκτονα Τοπίου, από τα αρχικά στάδια της οικιστικής

ανάπτυξης ενός τόπου έως τη συνεργασία του με τον Αρχιτέκτονα του κτιρίου, είναι δεδομένη και επιβεβλημένη. Η αρχιτεκτονική μελέτη πρέπει σταδιακά και στην Ελλάδα να εξειδικευθεί στα θέματα του τοπίου. Οι πόλεις, καθώς διαμορφώνονται ή επεκτείνονται, δημιουργούν

ένα ανθρωπογενές τοπίο. Ο άνθρωπος ωστόσο οφείλει να σέβεται τη γη και να μη λειτουργεί ως κατακτητής”.

Σε μια συνομιλία με τους δύο συνεργάτες, θελήσαμε να κωδικοποιήσουμε τους στόχους και τις αρχές σχεδιασμού του γραφείου τους.

Από ποιές σχεδιαστικές αρχές διέπεται το έργο σας;
Η έντονη αστικοποίηση, που χαρακτήριζε το δυτικό πολιτισμό τον 20ο αιώνα, είχε ως αποτέλεσμα μια ιδεολογική επανατοποθέτηση όσον αφορά στην Αρχιτεκτονική Τοπίου: το ειδικό γενικεύτηκε, το τοπίο έγινε

το περιβάλλον και η φύση μετατράπηκε σε μια σκληρή “πράσινη μεμβράνη” στην πόλη. Στην Greenways, ωστόσο, ο κήπος μελετάται ως μια αυτόνομη και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα αστική τυπολογία. Δε λειτουργεί μόνο ως προέκταση του κτιρίου, αλλά ολοκληρώνει τον

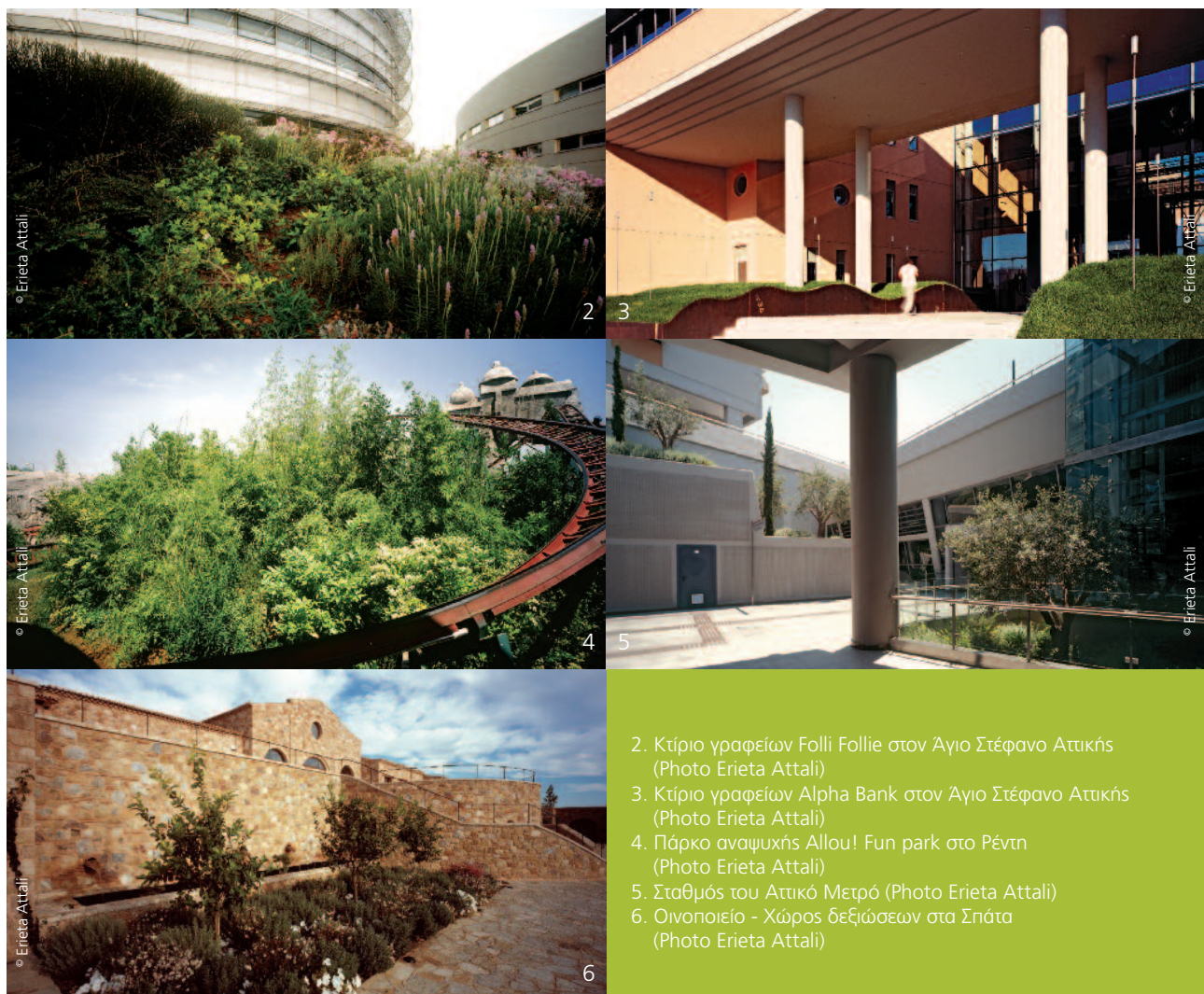
archιτεκτονικό σχεδιασμό, θέτοντάς τον σε διάλογο με τις τοπικές κλιματικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού φωτισμού, των ανέμων και της θερμοκρασίας. Τα έργα μας έχουν ως στόχο την ανάδειξη της μεσογειακής χλωρίδας, ενώ η βασική αρχή που τα

διέπει είναι το habitat recreation, η αναδιάταξη δηλαδή του φυσικού οικοτόπου, στον οποίο βρίσκεται το κτίσμα. Στα κτίρια, ο σχεδιασμός του κήπου αφορά καταρχήν στον τρόπο, με τον οποίο βιώνουμε το χώρο από μέσα προς τα έξω. Ως προέκταση του κτίσματος, ο κήπος πρέπει

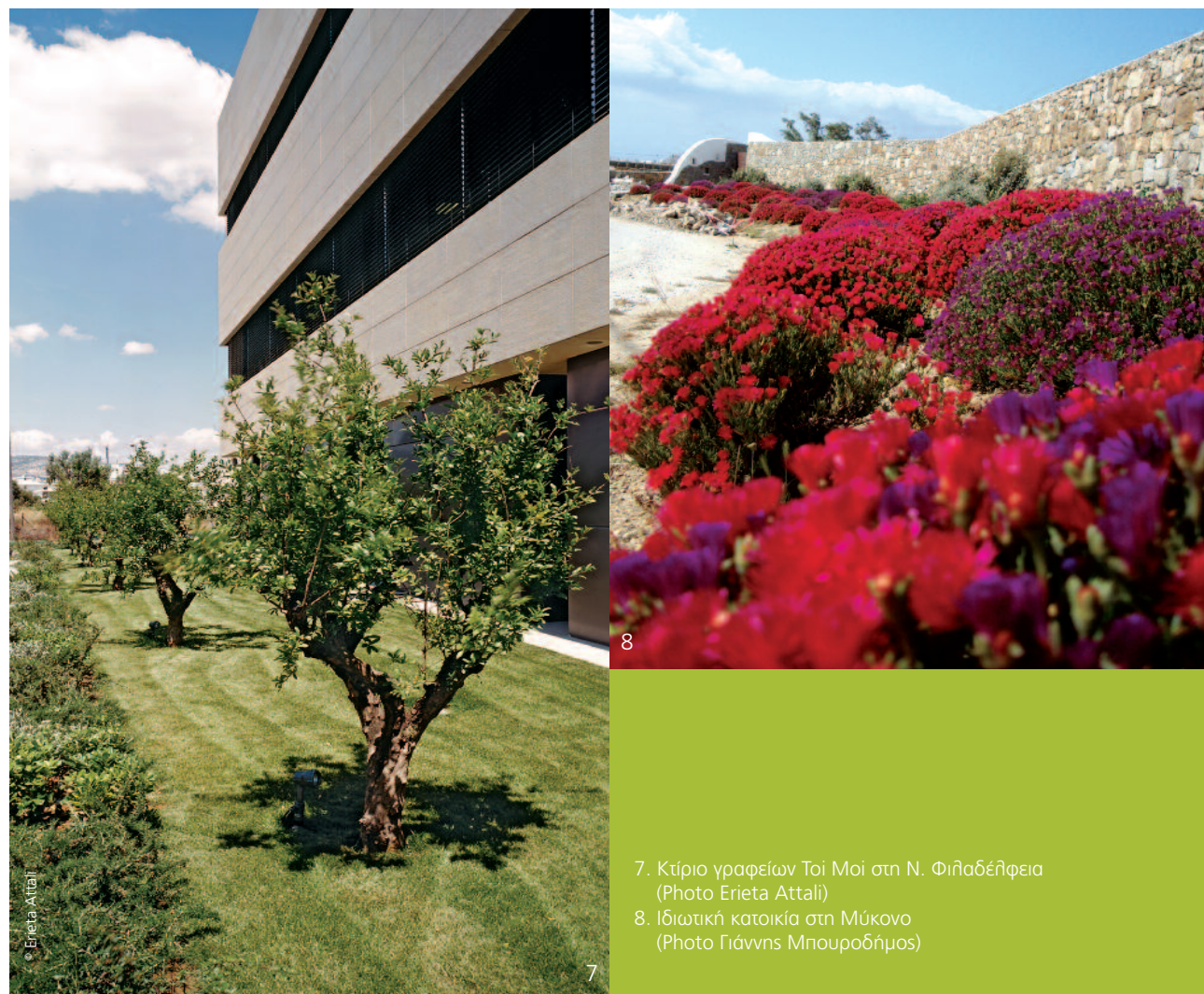
να ολοκληρώνει τον εσωτερικό χώρο, να αναδεικνύει θέες ή να δημιουργεί ιδιωτικότητα, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Παράλληλα, σε επίπεδο μικροκλίματος, πρέπει να επιτευχθούν ο δροσισμός, ο φυσικός αερισμός και φωτισμός καθώς και η μείωση της νχορρύπανσης.

1. Ιδιωτική κατοικία στη Βούλα

2. Κτίριο γραφείων Folli Follie στον Άγιο Στέφανο Αττικής (Photo Erieta Attali)
3. Κτίριο γραφείων Alpha Bank στον Άγιο Στέφανο Αττικής (Photo Erieta Attali)
4. Πάρκο αναψυχής Allou! Fun park στο Ρέντη (Photo Erieta Attali)
5. Σταθμός του Αττικό Μετρό (Photo Erieta Attali)
6. Οινοποιείο - Χώρος δεξιώσεων στα Σπάτα (Photo Erieta Attali)

7. Κτίριο γραφείων Τοι Μοι στη Ν. Φιλαδέλφεια (Photo Erieta Attali)
8. Ιδιωτική κατοικία στη Μύκονο (Photo Γιάννης Μπουροδήμος)

Βασικό κομμάτι του σχεδιασμού αποτελεί η επιλογή των φυτών, των υλικών στις διάφορες επιφάνειες, στα υπαίθρια σημεία στάσης και στα στοιχεία νερού. Επίσης, παράγοντες αισθητικοί και λειτουργικοί, όπως η δημιουργία μικροτοπογραφιών, η διαχείριση των όμβριων υδάτων, αλλά και ο φωτισμός και η άρδευση του κήπου, επηρεάζουν σημαντικά την τελική πρόταση. Με κύριο μέλημα την αειφορεία και την

οικολογική διάσταση του σχεδιασμού, η παλέτα των φυτών, που προτείνουμε, περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλομορφία ειδών, από όλες τις αυξητικές βιομορφές (δένδρα ορθόκλαδα και πλαγιόκλαδα, υψηλούς και χαμηλούς θάμνους, αναρριχώμενα και ποώδη πολυετή φυτά), σε ελεύθερους συνδυασμούς ή συστάδες, προσαρμοσμένη στην εκάστοτε αρχιτεκτονική πρόταση. Με σκοπό τη βέλτιστη ανάπτυξη και ωρίμανση

των κήπων, αλλά και την αποφυγή της οπτικής "ρύπανσης" από τη χρήση ξενικών φυτών, τα περισσότερα φυτά που χρησιμοποιούνται είναι ιθαγενή, της μεσογειακής χλωρίδας και πολλή από αυτά καλλιεργούνται από την αρχαιότητα ως καλληοποιήσιμα ή χρηστικά. Παράλληλα, μιμούμενοι συχνά τη δομή και τη λειτουργία συγκεκριμένων φυτοκοινωνιών, οι φυτεύσεις και τα φυτικά είδη που προτείνονται επιλέγονται με επιπλέον

κριτήρια, που αποσκοπούν τόσο στο επιθυμητό αισθητικό αποτέλεσμα (διάπληση, χρώμα και υφή φυλλώματος), όσο και στην αντοχή τους στις ιδιαίτερες μικροκλιματικές και εδαφικές συνθήκες κάθε περιοχής, με παράλληλο αποτέλεσμα τον περιορισμό του κόστους συντήρησής τους. Σε ποιους απευθύνονται οι υπηρεσίες της "Greenways"; Μετά από δέκα και πλέον χρόνια, πολλοί είναι εκείνοι που

μοιράζονται το όραμά μας για ανάδειξη της μεσογειακής χλωρίδας, μέσω της εναρμόνισης του φυσικού τοπίου της χώρας μας με την εκάστοτε αρχιτεκτονική παρέμβαση. Το πελατολόγιό μας περιλαμβάνει εκατοντάδες ιδιώτες σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, αλλά και εταιρίες (Folli-Follie, Alpha Bank, Τοι Μοι κ.ά.), εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα (Πανεπιστήμιο Πατρών, Ερευνητικό Κέντρο Βιοϊατρικών Επιστημών "Α. Φλέμινγκ" κ.ά.)

και ξενοδοχειακά συγκροτήματα (Doryssa Seaside Resort, Patmos Aktis Suites and Spa Hotel κ.ά.), που μας έχουν εμπιστευτεί τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου των κτιρίων τους. Η φιλοσοφία, οι σχεδιαστικές αρχές της Greenways, αλλά και η σθεναρή άρνηση του εμπορικού landscape, μας έχει εξασφαλίσει μακρόχρονες αποκλειστικές συνεργασίες με μεγάλα ελληνικά και ξένα

αρχιτεκτονικά γραφεία, όπως των ISV, του Δ. Ρίζου, του Χ. Μπουγαδέλη, του Α. Τομπάζη, των MOB αρχιτέκτονες κ.ά. Από τα υλοποιημένα μας έργα ξεχωρίζουν ο σχεδιασμός των φυτεύσεων στους σταθμούς του Αττικού Μετρό, η κατασκευή του τοπίου στο Allou! Fun Park και οι θεματικοί κήποι του ξενοδοχείου Neptune στην Κω, αφιερωμένοι στους δώδεκα θεούς του Ολύμπου. Αξίζει να αναφερθεί πως για τη

δημιουργία των κήπων του ξενοδοχείου μελετήθηκε σε βάθος η ελληνική μυθολογία, ώστε να αποδοθεί με συμβολικές αναφορές η προσωπικότητα του κάθε θεού, μέσω των αρχιτεκτονικών μορφών και της επιλογής των φυτών. Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά τη δημιουργία τους, εικονογραφημένοι χάρτες αλλά και ειδικές σημάνσεις μέσα στους κήπους, αναδεικνύουν το θεματικό περίπατο στον περιβάλλοντα χώρο του ξενοδοχειακού συγκροτήματος.

9. Σύστημα κάθετης φύτευσης GreenWall® σε ιδιωτική κατοικία στο Ψυχικό.
10. Ιδιωτική κατοικία στη Μύκονο (Photo Γιάννης Μπουροδήμος)
11. Κήπος σκιάς σε κτίριο γραφείων στην Κηφισιά

Από τα πιο πρόσφατα έργα μας ξεχωρίζει επίσης ο σχεδιασμός και η κατασκευή του υπαίθριου χώρου του δημοτικού σχολείου “Saint Paul-Δελασάη” στον Άλιμο, με τον ειδικά διαμορφωμένο λαχανόκηπο για την εκπαιδευτική δραστηριότητα των μαθητών.

Ποιο είναι το στοιχείο που διαφοροποιεί τη δουλειά σας στο χώρο;
Το έργο της Greenways διαφοροποιείται στο χώρο καθώς είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας και συνδυασμού

επιστημονικής γνώσης, αγάπης για το αντικείμενο, καινοτομίας, διαρκούς ενημέρωσης και σύγχρονης τεχνολογίας. Την ομάδα μας απαρτίζουν νέοι άνθρωποι διαφόρων ειδικοτήτων: αρχιτέκτονες, αρχιτέκτονες τοπίου, γεωπόνοι και σχεδιαστές, καθώς και ένα πλήρως εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Η ποιότητα που χαρακτηρίζει το έργο μας αφορά σε πρώτο επίπεδο έναν άρτιο σχεδιασμό και σε δεύτερο επίπεδο την ποιότητα της κατασκευής, στην οποία συντελεί κατά κύριο λόγο η επιλογή

φυτών και υλικών υψηλών προδιαγραφών. Καθώς, ωστόσο, το αντικείμενο της Αρχιτεκτονικής Τοπίου αφορά χώρους ζωντανούς και σε διαρκή εξέλιξη, ένα ακόμη κομμάτι της δραστηριότητάς μας αποτελεί η παρακολούθηση και η συντήρηση των έργων, για να εξελιχθούν σε κήπους ώριμους, που θα διατηρούν πάντα το ενδιαφέρον και τη ζωντάνια τους.

Παράλληλα, μένοντας πιστοί στο αρχικό μας όραμα και έχοντας κατακτήσει μέρος των

στόχων μας στη διάρκεια των χρόνων αυτών, προσδοκούμε πλέον στην ανάδειξη της Αρχιτεκτονικής Τοπίου ως μέσου ανάπτυξης του αστικού τοπίου στη χώρα μας. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως, σε διεθνές επίπεδο, η κλιματική αλλαγή και οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου θα παραμείνουν από εδώ και στο εξής στην κορυφή της ατζέντας των Αρχιτεκτόνων Τοπίου. Αυτό δεν μεταφράζεται μόνο σε ενέργειες διατήρησης ή προστασίας του φυσικού

12. Ο κήπος των αρωμάτων. Από τους θεματικούς κήπους του ξενοδοχείου Neptune στην Κω (Photo Erieta Attali)
13. Ο κήπος του θεού Ποσειδώνα. Από τους θεματικούς κήπους του ξενοδοχείου Neptune στην Κω (Photo Erieta Attali)
14. Ο κήπος της θεάς Αθηνάς. Από τους θεματικούς κήπους του ξενοδοχείου Neptune στην Κω (Photo Erieta Attali)
15. Ο κήπος του θεού Απόλλωνα. Από τους θεματικούς κήπους του ξενοδοχείου Neptune στην Κω (Photo Erieta Attali)
16. Ο κήπος του θεού Άρη. Από τους θεματικούς κήπους του ξενοδοχείου Neptune στην Κω (Photo Erieta Attali)

περιβάλλοντος, αλλά και σε νέες στρατηγικές παρέμβασης και σχεδιασμού του τοπίου σε συνάρτηση με το δομημένο περιβάλλον.

Όσον αφορά στον τόπο μας, η δημιουργία ποιοτικών και λειτουργικών δημόσιων χώρων, ως αποτέλεσμα της συνεργασίας διαφόρων ειδικοτήτων, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας της φύσης, αλλά και του κοινόχρηστου χώρου στη συλλογική συνείδηση των Ελλήνων. ■

Βιογραφικά στοιχεία

Κάρολος Χανικιάν:
Γεννήθηκε στη Βιέννη το 1964, αποφοίτησε από την Αρχιτεκτονική Σχολή του Ε.Μ.Π. το 1989 και έλαβε το 1992 μεταπτυχιακό τίτλο στην Αρχιτεκτονική Τοπίου (MLA) στο University of Pennsylvania στη Φιλαδέλφεια. Από το 1992 ως και το 1996 εργάστηκε σε κορυφαία γραφεία Αρχιτεκτονικής Τοπίου των Η.Π.Α., με κυριότερα αυτά του Ian Mc Harg, του James Corner και του Peter Walker ενώ παράλληλα δίδαξε Σχεδιασμό Τοπίου στο μεταπτυχιακό τμήμα του University of Pennsylvania.

Από το 1997 βρίσκεται στην Αθήνα όπου και ίδρυσε την εταιρία Greenways. Δίδαξε Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στη σχολή ΑΚΤΟ από το 1998-2000, καθώς και Αρχιτεκτονική Τοπίου στο τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών από το 2001 έως και σήμερα.

Αντώνης Σκορδιλής:
Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1963, αποφοίτησε από το τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1986, όπου και εκπόνησε τη Διδακτορική Διατριβή του στη Βοτανική, στο αντικείμενο της οικολογίας μεσογειακών

φυτών και οικοσυστημάτων (1992). Μετεκπαιδεύτηκε στο Royal Botanic Gardens Kew του Λονδίνου, καθώς και στο Βοτανικό κήπο του Εδιμβούργου, στη διατήρηση της σπάνιας και απειλούμενης χλωρίδας. Από το 1997 ως το 2003 δίδαξε Περιβαλλοντική Βιολογία και Οικολογία στο Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ενώ από το 2003 ως σήμερα διδάσκει Περιβαλλοντικό σχεδιασμό στο μεταπτυχιακό Τμήμα Βιώσιμης Ανάπτυξης του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών.